

Oče starešina — rež'te petelina!

Tiste lepe šege srbskega sela, ki skoro vedno svatovati dva do tri dni, v posebnem ugodnih okoliščinah tudi delj časa. Slovenci, žal, ne poznamo. Patrijarhalno življenje se nam je v tem pogledu popolnoma odtujilo. Svata se je pri nas omejevala že na formalno ceremonijo, ki ji skoraj ne prilivamo več srčnega veselja. In vendar, koliko poezije smo občutili časih ob tem pomembnem razpotju dveh bitij v novo življenje!

Med snubo in svatbo je imela naša narodna pesem svojčas velik postanek. Opevala je nežno nevesto, ki gleda skozi okno in vidi najprej sivo meglo, meglico, šele potem pa ugleda snubce, ki prihajajo prosit za njeno roko. Sv. Anton v Slovenskih goricah hrani izročilo, da so snubci na črnih konjičkih prijezdili, bele roke si podavali, črne klobuke privzdigali. Micka tam od lhana pa je »v kamri stava, vse dobro slišava, dval poklekniva, zahvalila Boga Bod' ga večni Bog zahvalen, de dobiva sem moža.«

In gori v lepi koroški Zilji, kjer je bil doma raj pod lipo, v teh krajih čudovito žive narodne noše, je poštna nevesta poslušala »bandirarjev glas«: »Skor boš tvoj krancelj zgubiva, skor bo 'mov čez te obvast. Pa 'tuca' in 'hoja' boš peva, pa zibava sinka tvojga.«

Nu, od lipice sredi polja, lepo razcvetene, od mizice pod lipico, lepo nacrane, od deklice ljubljene vodi pot k ženi, še prej pa zavijejo svatje v cerkev, a potem sedejo za mizo. Lepo je moralo biti v tistih starih časih, kadar so v svatih pogache rezali in je šel po našem svetu glas:

»Na mizi mi stoji jen pisani glaž, godci nam godejo ravno ta čas, godci nam godejo ravno tako, da bomo peli zdravico to, da kratak čas nam bo!«

Zdravica sama pa je cd Sv. Martina ob Paki:

»Zapojmo skupaj zbrani, naj žalost bo na strani, zdravico prav veselo, bo vse razveselilo: naj gre okol, naj gre okol, da b' blo po božji vol!

Nalite en glaž vina na zdravje starešina, le primi ga, zavzdigni, in okol' tovaršem migni, naj gre okol, naj gre okol, da b' blo po božji vol!

Nalite spet glaž vina, na zdravje pa ženina, da b' dolgo let živela z nevesto prav vesela, naj gre okol, naj gre okol, da b' blo po božji vol!

Nalite vsem glaž vina, dokler ga flaša ima, na zdravje kompanije, dokler se vino pije, naj gre okol, naj gre okol, da b' blo po božji vol!

Kdar žalost nas napade, ko solze siljo rade, si vinca natočimo, veselje spet dobimo, naj gre okol, naj gre okol, da b' blo po božji vol!

Takšne so bile slovenske zdravice na svatbah, ko nas še ni tako obznila civilizacija.

A na svatbah se ni samo jedlo in pilo, ponekod je bil običaj, da se je pri svatbi nevesti in ženinu kaj darovalo. To se je zgodilo pri deveti jedi ali rihti. Na mizo so prinesli pogačo, z rožo nališpano, rožo so odstranili in na mesto, kjer je ležala, izdoblji skorjo ali izrezali pogačo. V to jamico so polgali denarne darove in medtem, ko so svatje pokladali denar v odprtino, so nevesti odvzeli venec, znak, da je postala zakonska žena. Pri tem opravilu je pristopil pameten godec ali drug moder mož in rekel ali zapel:

»Ljubi oče starešina, prinesite še kaj vina, posežite le v mošnjo, podajte tud' petico.«

»Voča starešina veliče skrbi ima: von ima nožek vojstr, k' bo pogache mojstr.«

Ali pa še drugače:

»Oče starešina, nožek si nabruste, no purani ga pokušte, le ga režte, le ga režte, oča starešina!«

V belokranjskem Podzemlju je bila ta le navada: ko je začel starešina rezati kopune, peteline in kokoši, ki so jih predenj prinesli, so svatje zapeli pesmico:

»Čiba, čiba, jarčica, nesla drobna jajčica. Oče starešina, režte petelina! Režte njemu glavo preč, da ne bo kukurikal več! Režte njemu perut preč, da ne bo letel več! Režte njemu nogo preč, da ne bo hodil več — — —

Revež petelinček je pa imel za seboj pisano življenje. O tem govori pesem iz šmarnskega okraja na Štajerskem:

»Petelinček je zgodaj vstal, piške je gor budil — — —

Zdaj jih na špancir pelja, tja, kjer on najbolje zna — — —

Tam je pa jastreb bil, pa mu je piške vzal — — —

Piško še eno mam, s tisto se v log podam, tam pa j' bla divja zver, piške ni blo nikjer. — — —

Zdaj je pa sam ostal in se domu podal — — —

Doma se mu žleht godi, gospodinja ga tud' lovi, petelinček na glas kriči, nobenga prijatlja ni — — —

Zdaj se bom v peč podal, kamor me vse želi, pol bom na mizi stal, pa bo prijatlje 'mel — — —

kikiriki!

Takšen je trud v vsejo slovensko svatbo minule dobe. In res je moralo biti veselo in kratkoročno na nekdanjih svatbah — kakor priča zopet pesem iz Podzemlja v Beli Krajini

Na Štajerskem je bila navada, da so v ponedeljek zvečer pobirali za mlado gospodinjko, ker je veliko potrebovala. Dever je natočil kupo vina, položil bel robec čez njo in postavil kupico zdaj pred tega, zdaj pred onega gosta, ki je nato položil nekaj denarja. Še prej pa je srknil požirek pijače. Medtem ko se je vršilo pobiranje, je krožila med gosti pesmica:

Darujite, darujite to mlado nevesto srebrom in zlatom in svetim rajem»

Nevesta pa je imela ves čas, dokler so zanjo pobirali, ženinov klobuk kakor krono na glavi.

Ponekod še pomnilo običaj zbiranja daru za kuharico. Navadno je oče starešina nagovoril svate: Zdaj bomo napisali zdravico naši kuharici, ki nam je mnogo sort okusnih jedi napravila in se trudila s kuhanimi in pečenimi. In nam je na mizo znosila, da smo si zraven svoje srce razveseljevali in želodce nahanjevali in tem našim novoporočencem prve dni počastili, da smo po navadi naših praočtov in očetov te obrede opravili k našemu veselju, kratkosti in želji prihodnjih dobrot, dosti zdravick napisli. napijmo še eno naši kuharici in vložimo ji vsak en dar; jaz dam toliko — drugi pa, kolikor kateri hoče. Tudi te besede je spremljala pesmica:

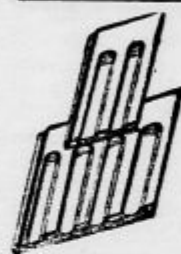
»Na zdravje naši kuharici! Nam dobre jedi napravljala, naša srca troštala, z rožmarinom roštala — — —

In na koncu se razume, da take pojedine in gostije niso bile brez župnika, ki je zvezal ženina in nevesto za vse življenje. V starih časih so bili tudi župniki veseljaki — vsaj tista, ki sta jo pela Komar in Žvab na svatbi svečana meseca 1899 v Štorjah na Krasu, priča o tem

»Bil je eden fajmošter, bil je en fajm gospod, dvanajst vatlov klobas je smel, spil je vina sod — — —

Po otvoritvi proge Krapina-Rogatec

V nedeljo otvorjena, okrog 19,5 km dolga železniška proga med Krapino in Rogatec je bila zgrajena kot lokalna proga ter predstavlja uresničenje novega dela gradbenega programa, ki si ga je nacela naša država, da preuredi in prilagodi obstoječo železniško mrežo tako, da bo res v izdatni meri služila interesu naroda in države. Proga Krapina-Rogatec pomeni v tem oziru lep korak naprej, saj se je s tem ustvarila nova gospodarska vez med savsko in dravsko banovino.

Opeko in strešnike

vseh vrst za zidavo hiš, iz znanih Karlovskih opekarn »ILOVAC«, dobavljamo franko vsaka postaja po konkurenčnih cenah, samo »EKONOM«, generalno zastopstvo za Dravsko banovino, Ljubljana, Kolodvorska ulica št. 7. 58

Nova proga bo sigurno ustrezala lokalnim gospodarskim čimteljem. Zato jamči že lega obeh novih postaj, Jurmanec in Sv. Rok-Lupinjak, ki imata obe velika okoliša. Kakor čujemo, se že sedaj pripravljajo neke večje podjetje za zgraditev dovlačne proge, dolge okrog 25 km, ki naj bi odprla bogate gozdove eksploataciji. Še večjega pomena pa je novootvorjena zveza za povzdigo tujškega prometa, ker priklope naše največje zdravilišče Rogaska Slatina proti sredini države in ustvarja Zagrebu vse polno krasnih izletnih točk za leto in zimo.

Ko se je uresničila želja po zvezi med Rogatec in Krapino, je na mestu, da si predočimo še druge važne proge, ki so že v gradbenem programu železniške uprave. Vse te zvezne proge, jasno razvidne z naše karte, bodo velikega pomena za prebivalstvo dotičnih pokrajin, a še večjega za vso dravsko banovino in vso državo.

Morda v prvi vrsti pride v poštev dograditev samo 12 km dolge zveze med Sevnico in Št. Janžem. Ta proga

SARGOV

KALODONT

Lepši zobje,
Zdravi zobje,
Duhteča usta!

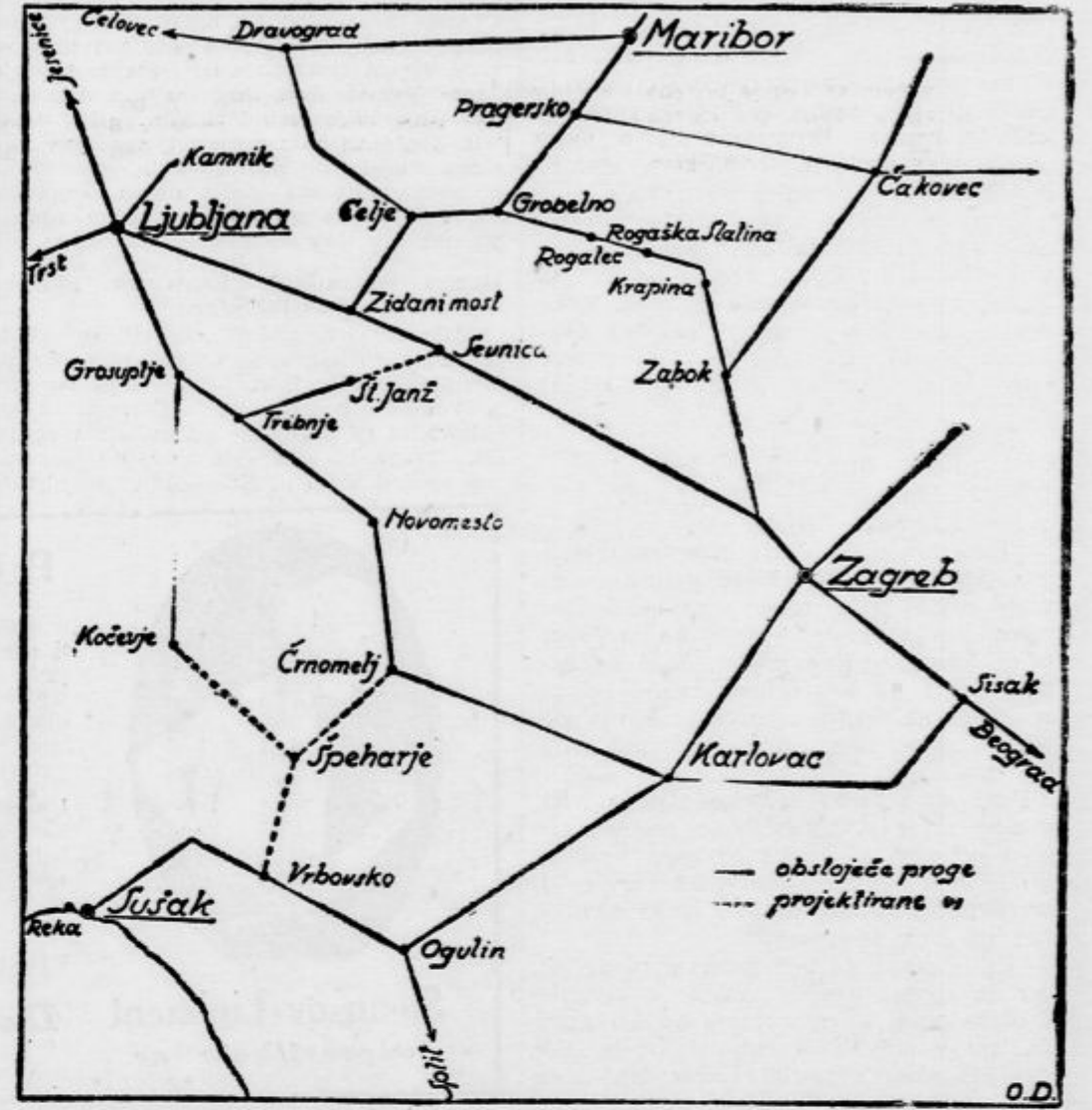
bo dala vsej Dolenjski popolnoma drugo lice, ker jo bo na najkrajši poti priklenila na glavno progo Beograd-Ljubljana-Maribor. V prometno-tehničnem oziru bo važna tudi zato, ker bo v primeru eventualne zapreke na savski železnici omogočila krajši ovinek kakor je

no krajšo zvezo Ljubljane z Jadranom, Proga Crnomej-Spenarje pa bo preko Novega mesta, Trebnega, Št. Janža in Sevnice priklenila na to novo zvezo tudi severovzhodni del dravske banovine. To je najkardinalnejša točka našega železniškega programa.

današnji preko Karlovca in Novega mesta. Do pravega izraza pa bo prišel njen pomen šele, ko bosta dograjeni tudi ostali dve, na Dolenjskem projektirani progi: Kočevje-Vrbovsko in Crnomej-Spenarje. Prva bo vezala dosedanj kočevsko železnico s sušaško in bo predstavljala toliko zaželjeno in potrebn

Jugoslavija nam je uresničila že dve etapi železniškega gradbenega programa za našo ožjo domovino; dobili smo prekrzursko in sedaj še krapinsko železnico. Trdno upamo, da bomo v projekti, konsolidirani Jugoslaviji prav kmalu dosegli tudi uresničenje nadaljnjih etap.

Valentin Katajev:

Probkin

Teško sem vzdihnil: »Da, da, tako je, brat Saša! V komunizmu se je vsesal malomeščanski element. Kanarčki. Plence. Rezanci, golobčki in jagona omaka, z eno besedo... Take stvari se gode...«

»Ne govori! Poznam jih mnogo, ki... Z eno besedo, pojdiva. Pokažem ti divnega človeka — Probkina, komunista, natančneje — kandidata, nedavno so ga postavili za kandidata. Pa zakaj? Zato, ker je znal vključ vsemu ohraniti vse komunistične čistosti. Ne moreš si predstavljati — on živi popolnoma po načelih devetnajstega leta, kristalna duša... Z eno besedo, pojdiva...«

Lakaj nama je odprl vrata.

»Ali je sodrug Probkin, tajnik komunije, Oktoberska revolucija doma?«

»Da, v svoji biblioteki — čitavnici je. Koga smem javiti?«

»Recite, bratec, da je prišla ekskurzija, ki si želi ogledati komunio.«

»Razumem!«

Začuden sem odprl usta, Saša pa me je usčipnil v komolec.

»Možič, bedak, čudil se boš lahko še potem!«

Odšla sva po marmornatih stopnicah navzgor. Na težkih hrastovih vratih je bila pribita medena tablica: »Nikolaj Nikolajevič Probkin, direktor trusta

»Rdečkasti Chic«. Malo nižje je bila prirejena druga tablica z napisom: Zgledna komunija z imenom »Oktoberske revolucije« in »Neprijavljenim je vstop prepovedan!«

Vrata so se odprla in pred nama je stal čudovit Probkin. Na sebi je imel zamazan jopič z odpetim ovratnikom, pod katerim sva opazila svilen srajco in progasto kravato.

»Glej,« je dejal Saša, »to je znameniti Probkin.«

Probkin je skromno pobesil oči.

»Torej že znameniti! Kaj sem prav za prav? Nič! Živim komunalno, kolektivno, na podlagi točnega obračuna in kooperacije. Ničesar zasebnega. Vse skupno. Popolnoma enostavno. Prepričajte se, prosim. Na primer, skupna prehrana. Prosim, gospoda...«

Na vratih jedilnice se je svetil napis: »Skupna obednica«. Težka hrastova miza, pogrnjena s finim prtom, je bila okusno pripravljena za štiri osebe. Po stenah so viseli leseni zajci in sadovi, opremljeni z gesli: »Skupna prehrana — jamstvo komunizma« in »Kdor ne dela, naj ne je!« itd. V kotu je na marmornati mizi stal blesteč samovar z napisom: »Ne pijte mlačne vode!«

Probkin je zadovoljno snel nanosnik in naju peljal dalje.

»Prosim, Klub z imenom Oktoberske Revolucije. Prepričajte se. Pianino. Poglejte napis: »Muzikalna sekcija«. Po-

tem mala marksistična biblioteka. Stanjukovič, Meterlink, Mamin-Sibirjak, Nadson in drugi. Vse izključno je iz Marksove založbe. (Ena največjih prodajnih ruskih knjigarj je bila Marksova v Moskvi. Op. prev.) Akvarij z zlatimi ribicami — »Zoološka sekcija«. Na mizi časniki, he-he! Vse kakor se spodobiti. Tu najdemo člani komunije v prostem času prijetno in koristno razvedrilo.

»To je divno!« je vzkliknil Saša. Probkin se je skromno nasmehnil.

»Prosim dalje. Dečji dom. Vidite: otroci. Lahko rečem, cvetje življenja. Ta tu je starejši — Kolja, a ta manjši je — Vanjuša. Kojta, pozdravi strica! Vsi so podobni svojemu očetu. Ravno premljšujem, ali ne bi prekrstil starejšega v Krokodila, mlajšega pa v Sekretarja. Otroci so v dobri oskrbi, dobivajo čisto perilo in dobro hrano. Dečji dom upravlja moja žena. Simočka pojdi sem! Izletniki so prišli! Vse dela sama, tudi do jila je, he-he! Sicer pa, kaj bi. Komunija je majhna in sama zase ne bo posebno povečala državnega prebivalstva.«

Sli smo dalje.

»Glejte, prosim! Med drugim posvečam posebno pažnjo tudi svoji komunalni kuhinji. Tajnik prehranjevalne celice je takisto tu, Zdravstvu, Štefan!«

Monumentalni kuhar v belem predpasniku in z visokim kuharskim pokrivalom, se je sodrug Probkinu spoštljivo

vo priklonil.

»Kaj bo danes za kosilo, bratec?«

»Jesetri a la Macdonald in zreski a la Kominterni.«

»Dalje imam, gospoda, v svoji komuniji še ledenico, shrambo, klet, prehranjevalni fond itd. Sicer pa to ni posebno zanimivo. Poleg tega je tu še mestna celica ženskega oddelka. Tudi tu upravlja moja žena. Nato še skupna spalnica za administrativno osebje, kopalnica in slično.«

»In ti nisi verjel!« — mi je šepnil Saša.

»Sedaj pa, sodrug izletniki, ali morda želite pokusiti kaj od tega, kar je bog postal? Daša, postavite dva kolektivna pribora!«

Probkin naju je svečano povedel k jedilni mizi.

»Pred kosilom bi vama priporočil kozareček likerja. Pri nas sicer to ni navada, toda za drage goste...«

Po skromnem komunalnem obedu sva se poslovila od tajnika komunije z imenom Oktoberske Revolucije, katerega sem pred odhodom še vprašal:

»Povejte, sodrug, koliko članov ima vaša komunija?«

»O malenkost! Jaz, žena in dvoje otrok, ne všteti lakaja in prehranjevalne celice, ki sestoji iz kuharja in sobarice.«

»Aha! No v tem slučaju seveda...«

»Priporočam se vam tudi za naprej!«